

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

PYHTÄÄN KUNTA

1.8.2022

PYHTÄÄPYTTIS

Tiennäyttäjä jo vuodesta 1347

SISÄLLYS

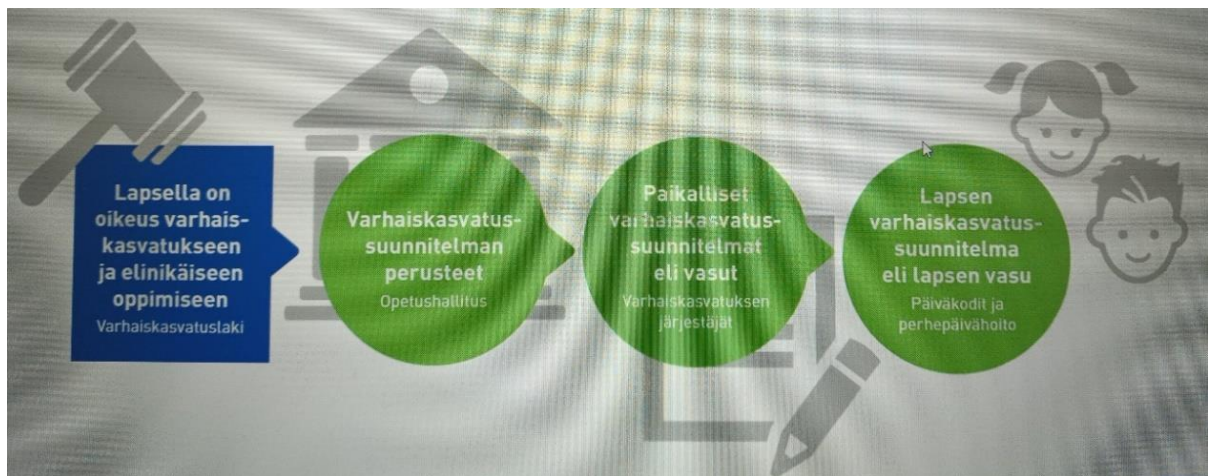
1	VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA PAIKALLISET VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT.....	4
1.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden velvoittavuus.....	4
1.2	Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma	5
1.3	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	5
2	VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET.....	7
2.1	Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	7
2.2	Varhaiskasvatuksen toimintamuodot.....	9
2.3	Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua	10
2.4	Arvoperusta	11
2.4.1	Lapsuuden itseisarvo	11
2.4.2	Ihmisenä kasvamisen	11
2.4.3	Lapsen oikeudet.....	11
2.4.4	Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus	12
2.4.5	Perheiden monimuotoisuus	12
2.4.6	Terveellinen ja kestävä elämäntapa	12
2.5	Oppimiskäsitys.....	13
2.6	Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus	13
2.7	Laaja-alainen osaaminen	14
2.7.1	Ajattelu ja oppiminen	15
2.7.2	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	15
2.7.3	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	15
2.7.4	Monilukutaito	16
2.7.5	Digitaalinen osaaminen	16
2.7.6	Osallistuminen ja vaikuttaminen	16
3	VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI.....	17
3.1	Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet.....	17
3.1.1	Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä	18
3.1.2	Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö	18
3.1.3	Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.....	18
3.1.4	Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	19
3.1.5	Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa	19
3.2	Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.....	20
3.3	Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.....	21
3.3.1	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	21
3.3.2	Yhteistyö eri tahojen kanssa.....	22

4	VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN	22
4.1	Pedagogisen toiminnan viitekehys	22
4.2	Pedagoginen dokumentointi	23
4.3	Monipuoliset työtavat	24
4.4	Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä	24
4.5	Oppimisen alueet	25
4.5.1	Kielten rikas maailma	25
4.5.2	Ilmaisun monet muodot	27
4.5.3	Minä ja meidän yhteisömme	28
4.5.4	Tutkin ja toimin ympäristössäni	30
4.5.5	Kasvan, liikun ja kehityn	31
4.6	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia.....	33
4.6.1	Kaksikielinen varhaiskasvatus.....	33
5	LAPSEN TUKEA	34
5.1	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut	35
5.2	Yhteistyö tuen aikana	36
5.2.1	Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö.....	36
5.2.2	Monialainen yhteistyö.....	37
5.3	Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	37
5.3.1	Yleinen tuki	38
5.3.2	Tehostettu tuki	38
5.3.3	Eriytynyt tuki.....	39
5.4	Lapsen tuen arviointi	39
5.5	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	40
5.5.1	Pedagogiset tuen muodot	40
5.5.2	Rakenteelliset tuen muodot	41
5.5.3	Hoidolliset tuen muodot.....	41
5.5.4	Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut	41
5.5.5	Tuen vaikuttavuuden arviointi.....	41
5.6	Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista.....	42
6	VAIHTOEHTOISEEN PEDAGOGIIKKAAN TAI ERITYISEEN KATSOMUKSEEN PERUSTUVA VARHAISKASVATUS	43
7	TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	43
7.1	Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	43

1 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA PAIKALLISET VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain (540/2018) perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja se nähdään tärkeänä vaiheena lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Varhaiskasvatussuunnitelma koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä lasten yksilöllisistä varhaiskasvatussuunnitelmista.

Kuva: Opetushallitus

1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden velvoittavuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka (varhaiskasvatuslaki 2 §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman

sisällöstä (varhaiskasvatustalaki 21 §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti velvoittava määräys. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä tarkoitetaan kuntaa, kuntayhtymää tai yksityistä palveluntuottajaa (varhaiskasvatustalaki 1 §).

1.2 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Pyhtään paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta ja se määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset ja lasten tarpeet. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ei sulje pois mitään lain, asetuksen, tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa kaikkia kunnassa toimivia varhaiskasvatuksen järjestäjiä (kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus). Pyhtään varhaiskasvatuksessa noudatetaan jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen periaatetta.

Pyhtäällä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinta on aloitettu vuonna 2016, jolloin Opetushallitus antoi valtakunnallisen määräyksen perusteiden laadintaan. Suunnitelmaa on päivitetty vuonna 2019 lakimuutoksia (varhaiskasvatustalaki 540/2018) vastaavaksi. Helmikuussa 2022 Opetushallitus antoi määräyksen uusista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Perusteet on uudistettu vastaamaan joulukuussa 2021 hyväksytyjä muutoksia varhaiskasvatustalakiin. Keväällä 2022 varhaiskasvatuksen opettajista koostuva vasutyöryhmä aloitti paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman päivituksen. Uusi varhaiskasvatustalaki ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma astuvat voimaan 1.8.2022.

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatustalain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma (varhaiskasvatustalaki 23 §). Suunnitelman lähtökohtana on lapsen etu ja tarpeet. Myös lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa (varhaiskasvatustalaki 23 §). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan henkilöstön pedagogiselle toiminnalle. Ne kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla ja oppimisympäristöillä tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon myös huoltajan ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden näkemykset lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä, oppimisesta ja tuen tarpeista (HE 148/2021). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin tarpeen mukaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin osallistuvat tarvittaessa myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamista sekä lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Lapsen saadessa tehostettua tai erityistä tukea, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä (varhaiskasvatuslaki 40 §). Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavilla henkilöillä ja tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin osallistuvilla henkilöillä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle ja tuottajalle sellaiset tiedot, jotka ovat varhaiskasvatuksen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömiä. Tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapsen edun mukaisen varhaiskasvatuksen toteutuminen. Tietojen saamista ja luovuttamista koskeva säännös koskee myös tilanteita, joissa lapsi siirtyy kunnan tai yksityisen palveluntuottajan järjestämästä varhaiskasvatuksesta toisen kunnan tai palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen tai joissa varhaiskasvatuksesta siirrytään esiopetukseen tai esiopetukseen. Lapsen asiakkuus varhaiskasvatuksessa on julkinen tieto. Lapsen varhaiskasvatukseen järjestämiseen voi kuitenkin liittyä tietoja, jotka ovat salassa pidettäviä (varhaiskasvatuslaki 41 § sekä esimerkiksi laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 §).

Pyhtäällä käytössä oleva lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake on muokattu Opetushallituksen laatimasta lomakkeesta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline. Siinä kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja yksilölliset tarpeet. Suunnitelmaan kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Lisäksi laatimisessa otetaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta. Suunnitelmaa laadittaessa tai päivitettäessä hyödynnetään lapsen mahdollista aiempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä pedagogista dokumentointia. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyy tuen-, monikielisyys- ja lääkehoidonsuunnitelma. Nämä osiot täytetään lapsen tarpeiden niin vaatiessa.

Pyhtäällä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin osallistuu kasvatushenkilöstö yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, toteutukseen osallistuu koko ryhmän kasvatushenkilöstö. Tarvittaessa mukana laadinnassa ja arvioinnissa ovat varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevat tahot. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee yksityistä perhepäivähoitajaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa. Yksityisissä päiväkodeissa ja ryhmäperhepäivähoidossa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lain mukaisuudesta vastaa yksikön esihenkilö.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä. Lapsen vaihtaessa ryhmää tai varhaiskasvatuspaikkaa, siirtyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelma mukana. Esiopetukseen siirtyy lapsen viimeisin varhaiskasvatussuunnitelma.

2 VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opittujen tietojen ja taitojen avulla vahvistetaan lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (753/2018) sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta.

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan. Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä (suomi/ruotsi/saame) olevalla kielellä. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää varhaiskasvatuksen itse tai hankkia varhaiskasvatuspalveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Hankittaessa varhaiskasvatuspalveluja muilta palvelujen tuottajilta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään varhaiskasvatusta koskevien säädösten sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti (varhaiskasvatuslaki 5 § 2 momentti). Yksityisen palveluntuottajan ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta vastaavat kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija, aluehallintovirasto sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (varhaiskasvatuslaki 52 §).

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa (varhaiskasvatuslaki 540/2018). Tavoitteet ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia. Varhaiskasvatuslain 3 §:n mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvoitettu kertomaan huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa. Huoltajalla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Luvussa 5 kuvataan tarkemmin huoltajan osallistumista lapsen tuen suunnitteluun ja arviointiin. Riippumatta varhaiskasvatuksen järjestäjästä, varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada tukea inklusioperiaatteen mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä, sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys (varhaiskasvatuslaki 10 §). Varhaiskasvatuslaki määrittelee henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ja mitoitukset. Kunnan käytettävissä on oltava varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut. Kunnan varhaiskasvatus toimii moniammatillisesti yhteistyössä opetuksen, liikunnan, kulttuurin, sosiaalihuollon, lastensuojelun, lastenneuvolatoiminnan ja muusta terveydenhuollosta vastaavien ja muiden tarvittavien tahojen kanssa. Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon työsuojeluun ja turvallisuuteen liittyvät säännökset, henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat lait. Lapsia suojataan väkivallalta,

kiusaamiselta ja muulta häirinnältä suunnitelmallisen ennaltaehkäisemisen sekä välittömän puuttumisen avulla (varhaiskasvatuslaki 10 §).

Pyhtään kunta on kaksikielinen ja meillä järjestetään varhaiskasvatusta suomen ja ruotsin kielellä. Varhaiskasvatuspalveluja on tarjolla kunnallisena ja palveluseteliperiaatteella yksityisenä varhaiskasvatuksena. Pyhtään kunnan palvelusetelisääntökirja asettaa yksityiselle palveluntuottajalle kriteerit varhaiskasvatustoiminnan järjestämisestä. Yksityinen palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan sääntökirjassa kirjattuja ehtoja omassa toiminnassaan. Yksityisen palveluntuottajan ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta vastaa varhaiskasvatuspäällikkö.

Pyhtäällä on varhaiskasvatuslain mukaiset henkilöstön mitoitukset ja kelpoisuudet. Kunnassa toimii varhaiskasvatuksen erityisopettaja, joka kiertää eri toimipaikoissa toimintakauden aikana ja tarpeen vaatiessa. Riippumatta siitä onko lapsi kunnallisessa tai yksityisessä varhaiskasvatuksessa, hänellä on oikeus tukeen sitä tarvitessaan. Toimimme moniammatillisesti yhteistyössä eri toimijoiden (mm. opetus, liikunta, kulttuuri) ja tahojen (mm. neuvola, sosiaali- ja terveystyö, lastensuojelu) kanssa. Varhaiskasvatukseen on laadittu turvallisuuteen liittyviä asiakirjoja, joita päivitetään säännöllisesti.

2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Päiväkodeissa toiminta on ryhmämuotoista. Ryhmien tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia ja niiden muodostamisessa noudatetaan henkilöstömitoitukseen ja ryhmien enimmäiskokoon sekä tukeen liittyviä säännöksiä (varhaiskasvatuslaki 34-38 §). Päiväkodeilla tulee olla toiminnasta vastaava johtaja (varhaiskasvatuslaki 25 §). Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä toteutettavaa varhaiskasvatusta. Sitä järjestetään perhepäiväkodissa, joka voi olla yksityiskoti tai muu kodinomainen hoitopaikka (varhaiskasvatuslaki 1 ja 38 §). Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yhden tai kahden hoitajan toteuttamana tai kolmen hoitajan yhteisesti toteuttamana varhaiskasvatuksena. Perhepäivähoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta. Avointa varhaiskasvatustoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi leikkipuisto- tai kerhotoimintana. Avoimen toiminnan tulee olla suunniteltua, jotta varhaiskasvatuslain tavoitteet voidaan ottaa siinä huomioon. Vuorohoitoa voidaan järjestää päiväkotitoimintana tai perhepäivähoitona. Sitä on järjestettävä tarpeenmukaisessa laajuudessa lapselle, joka tarvitsee vuorohoitoa huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot eroavat toisistaan: oppimisympäristöt, resurssit, henkilöstön koulutus ja kelpoisuusvaatimukset, henkilöstörakenne, lapsiryhmien koko sekä lasten ja henkilöstön välinen suhdeluku vaihtelevat. Myös tuen antamisen mahdollisuudet vaihtelevat. On tärkeää, että huoltajat saavat riittävästi tietoa kaikkien toimintamuotojen sisällöistä ja ominaispiirteistä. Tarvittaessa huoltajan kanssa keskustellaan siitä, mikä varhaiskasvatuksen toimintamuoto ja laajuus vastaavat lapsen tarpeita ja etua. Neuvontaa ja ohjausta annetaan varhaiskasvatuspalveluihin hakeuduttaessa, sekä lapsen jo ollessa palvelujen piirissä (varhaiskasvatuslaki 4 ja 16 §).

Pyhtäällä kunnallista varhaiskasvatusta tarjotaan päiväkodeissa ja esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena. Meillä esiopetus kuuluu opetustoimeen ja esikoulut toimivat koulujen yhteydessä. Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään esiopetustiloissa ja päiväkodeissa. Kunnallinen varhaiskasvatus antaa myös vuorohoitoa ja ruotsinkielistä varhaiskasvatusta. Yksityistä varhaiskasvatuspalvelua tarjotaan päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoidossa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot eroavat toisistaan ominaispiirteiltään, myös tuen antamisen mahdollisuudet vaihtelevat.

2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatuksessa luodaan perustaa elinikäiselle oppimiselle. Lapsi tuo varhaiskasvatukseen mukanaan aiemman elämänkokemuksensa, jossa merkittävänä tekijänä ovat huoltaja ja lapsen vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Lapsuuden merkityksen ymmärtäminen sekä tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta ovat pedagogisen toiminnan perustaa. Yhtä tärkeää on tuntea jokainen lapsi ja ottaa huomioon hänen yksilöllinen kehityksensä. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Lasten hyvinvoinnin sekä kehityksen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti.

Pyhtäällä tiedostetaan, että pysyvät ihmissuhteet varhaiskasvatuksessa tuovat lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen ja huoltajiin. Lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista sovittaessa avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on meille tärkeää. Vakiintuneiksi toimintatavoiksi huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön ovat muodostuneet varhaiskasvatuksen aloittamiseen liittyvät käytänteet, päivittäiset kuulumisten vaihdot, vuosittaiset vasukeskustelut, vanhempainillat sekä yhteiset tempaukset.

Pyhtään varhaiskasvatuksessa on luotu tiedon siirron käytännöt, joiden avulla lapsen siirtyminen kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen aikana sekä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ovat mahdollisimman sujuvia. Tietojen siirtämisessä hyödynnetään lapsen kehitystä ja oppimista kuvaavia dokumentteja ja lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen täyttäessä neljä vuotta ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja täyttää lomakkeen ”Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta 4-v. neuvolaan”. Lomake käydään läpi keskustellen huoltajan kanssa ja huoltajat vievät sen mukanaan neuvolaan lapsen nelivuotistarkastukseen tai vaihtoehtoisesti varhaiskasvatus toimittaa sen neuvolaan. Pyhtäällä vakiintunut tapa tiedonsiirrolle on ns. tiedonsiirtopalaveri ennen toiseen ryhmään tai esiopetukseen siirtymistä. Esiopetukseen siirtyy myös lapsen viimeisin varhaiskasvatussuunnitelma.

2.4 Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperusta pohjautuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, varhaiskasvatustakiin ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan yleissopimukseen. Arvoperustan yleisperiaatteet ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioonottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto.

2.4.1 Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kun hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisön jäsenenä.

Pyhtäällä kohdataan jokainen lapsi omana ainutlaatuisena yksilönä ja huomioidaan hänen yksilölliset tarpeensa. Pidämme tärkeänä, että lapsella on hoitopaikassaan hyvä ja turvallinen olla. Pyhtään varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen omaa toimijuutta ja osallisuutta. Turvallinen lapsuus antaa pohjan tasapainoiseen aikuisuuteen.

2.4.2 Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Varhaiskasvatuksessa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään rasismia, kiusaamista tai väkivaltaa.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö on sitoutunut varhaiskasvatussuunnitelman arvoperustaan ja lapsia ohjataan toimimaan arvoperustan mukaisesti. Erityisen tärkeänä nähdään kunnioitus itseään ja muita sekä ympäristöä kohtaan. Ohjaamme ja kannustamme lasta oivaltamaan ja löytämään vastauksia pohtimiinsa kysymyksiin.

2.4.3 Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan, rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, kokeilla ja

opetella uusia asioita sekä käsitellä tunteita ja ristiriitoja. Lapsen oikeuksiin kuuluu saada riittävää ja oikea-aikaista tukea varhaiskasvatuksessa.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö on lapsen tukena erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kohdaten lapsen sensitiivisesti. Panostamme erityisesti kannustavaan palautteeseen sekä lapsen oikeuteen hyvään opetukseen ja huolenpitoon sekä ryhmään kuulumiseen ja yhteisöllisyyteen. Huomioimme lapsen tuen tarpeen varhaiskasvatusta toteutettaessa.

2.4.4 Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö kannustaa ja luo omalla toiminnallaan moninaisuutta ja tasa-arvoa kunnioittavaa ilmapiiriä. Edistämme lasten tietoisuutta moninaisesta kulttuuriperinnöstä ja yhteiskunnan arvoista.

2.4.5 Perheiden monimuotoisuus

Laadukkaan kasvatusyhteistyön edellytys on avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin erilaisissa tilanteissa. Lapsen tulee kokea oma perheensä arvokkaaksi ja itsensä tärkeäksi osaksi omaa perhettään.

Pyhtäällä kunnioitamme perheiden monimuotoisuutta. Suhtaudumme ammatillisesti ja avoimesti monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkökulmiin.

2.4.6 Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa ohjataan terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan sekä esteettistä ajatteluaan.

Pyhtäällä kannustamme lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin, kuten ulkoiluun ja liikkumiseen. Toimimme varhaiskasvatuksessa ympäristöä kunnioittaen ja harjoittemme kestävän elämäntavan periaatteiden ensiaskelia. Harjoittemme tunnetaitoja mm. erilaisen opetusmateriaalin avulla.

2.5 Oppimiskäsitys

Lapsi oppii leikkien, liikkuen, tutkien, taiteillen, itseään ilmaisten ja tehtäviä tehden vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristönsä kanssa. Lapsi on aktiivinen toimija. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset tuntemukset, kieli ja ajattelu. Oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Lapsen tulee saada oppimiseensa varhaiskasvatushenkilöstön ohjausta ja tukea. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa lasta oppimaan.

Pyhtäällä toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa pidämme tärkeänä, että jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Jokainen lapsi voi osallistua ja vaikuttaa toimintaan omista lähtökohdistaan käsin. Oppimista tapahtuu kaikissa ympäristöissä. Hyödynnämme lähellä olevaa luontoa oppimisympäristönä, jossa lapsella on mahdollisuus oppia ja oivaltaa uusia asioita. Kiinnitämme erityistä huomiota leikin mahdollistamiseen. Se on lapsen oppimisen kannalta merkityksellistä toimintaa. Leikki motivoi lasta ja tuottaa iloa. Annamme leikille aikaa jokapäiväisissä toiminnoissa.

2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Varhaiskasvatuksessa pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä henkilöstön yhteistä ymmärrystä siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää. Pedagogiikka näkyy toimintakulttuurissa ja oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Tämä pedagogiikan kolmiulotteisuus painottuu eri tavoin eri-ikäisten lasten toiminnassa ja varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa. Kasvatus on toimintaa, jonka myötä kulttuuriset arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Opetuksen tarkoitus on edistää lasten oppimista ja auttaa lapsia luomaan merkityksiä itsestään, toisista ihmisistä sekä ympäröivästä maailmasta. Opetuksen perustana ovat oppimisympäristölle, laaja-alaiselle osaamiselle, pedagogiselle toiminnalle ja lapsen tuelle asetetut tavoitteet. Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä.

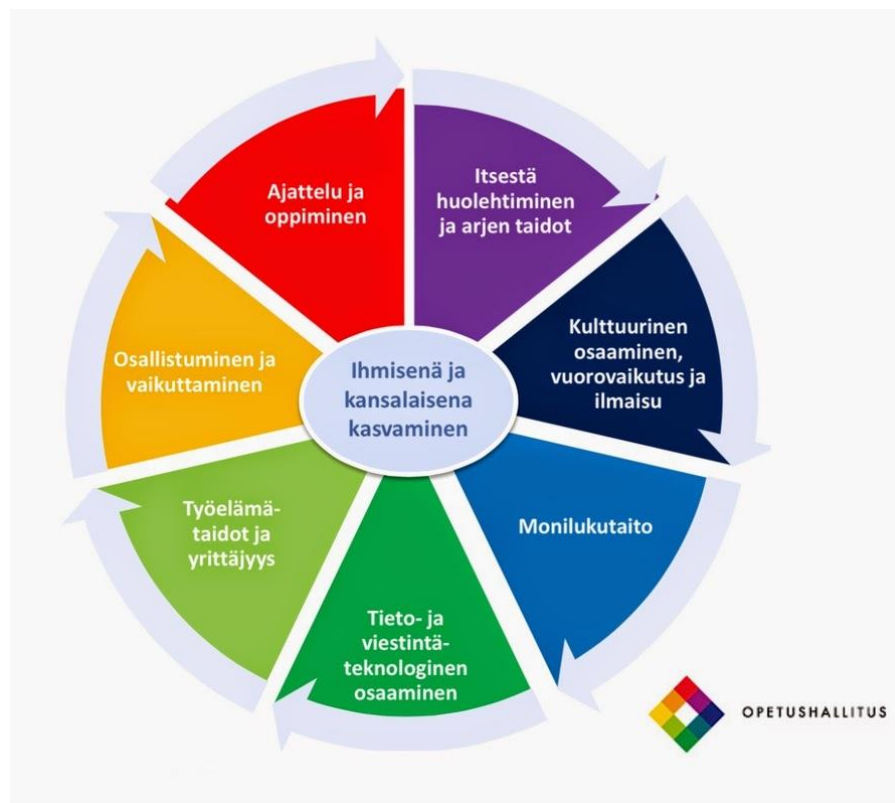
Pyhtäällä painotamme kokopäiväpedagogiikan merkitystä ja näemme jokaisen hetken päivässä arvokkaana. Ohjaamme tietoisesti lasten identiteettien muodostumista siten, että lapset oppivat havaitsemaan oman toimintansa vaikutukset toisiin ihmisiin ja

ympäristöönsä. Tuemme lasten kehitystä, että he oppivat toimimaan sekä käyttämään osaamistaan myös toisten hyväksi. Innostamme ja motivoimme lapsia opettelemaan uusia asioita sekä ohjaamme heitä käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Hyödynnämme lasten luontaista uteliaisuutta ja tutkimisen halua sekä otamme huomioon lasten kehittyvät taidot, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilölliset tuen tarpeet. Meillä hyvän hoidon ja huolenpidon perustan muodostavat vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys. Päiväkodin arjessa tapahtuvat tilanteet, kuten ruokailut, pukeminen, siirtymiset sekä hygieniasta huolehtiminen ovat keskeinen osa lapsen päivää ja osa pedagogista toimintaa.

2.7 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Siihen kuuluu myös kyky käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan sekä miten eri oppimisympäristöjä käytetään. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa lapsen yksilöllisen tarpeen mukaan. Ne kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Laadukkaalla pedagogisella toiminnalla vahvistetaan lasten laaja-alaista osaamista.

Laaja-alainen osaaminen jaetaan kuuteen osa-alueeseen:

Kuva: Opetushallitus

2.7.1 Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Ne muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja, jotka kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla.

Pyhtäällä luomme edellytykset elinikäiselle oppimiselle. Päivittäinen fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Annamme tilaa ihmettelyle, oivaltamiselle ja oppimisen ilolle tarjoamalla monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia. Rohkaisemme lapsia kysymään ja kyseenalaistamaan. Opettelemme yhdessä lasten kanssa tunnistamaan omia vahvuuksia, suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuutta, iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia. Ohjaamme ja tuemme lapsia leikeissä, sillä leikkiessä lapsella on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla ideoitaan sekä tutkia maailmaa.

2.7.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä vahvistaa heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Tämä auttaa lasta ymmärtämään ja kunnioittamaan eri kulttuuritaustaisia ihmisiä.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö toimii mallina lapsille toisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurillisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Ohjaamme lapsia ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opettelemme tarkastelemaan asioita eri näkökulmista ja harjoitteleme lasten kanssa toisen asemaan asettumista. Ristiriitatilanteita käymme läpi hyödyntäen eri menetelmiä, kuten Miniverso.

2.7.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen ja terveyteen liittyvät taidot luovat perustan hyvinvoinnille. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

Pyhtäällä ohjaamme lasta huolehtimaan itsestään, toisistaan sekä yhteisestä ympäristöstä. Korostamme ravinnon, levon ja liikunnan merkitystä lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Ohjaamme lasta toimimaan turvallisesti lähiympäristössä sekä pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa. Autamme lasta tunteiden tunnistamisessa, sanoittamisessa ja niiden käsittelemisessä. Ohjaamme lasta kunnioittamaan ja suojelemaan sekä omaa että toisten kehoa.

2.7.4 Monilukutaito

Monilukutaito tarkoittaa erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Se sisältää erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito edistää lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa ja sitä tarvitaan perheiden arjessa, vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaidon kehittyminen luo perustaa muulle oppimiselle.

Pyhtäällä tuemme lasten monilukutaitoa nimeämällä asioita ja esineitä sekä opettelemalla erilaisia käsitteitä. Monilukutaito on mukana jokapäiväisissä arjen toiminnoissa ja eri oppimisympäristöissä. Kasvattajan esimerkki ja lapsen aloitteisiin tarttuminen koetaan tärkeänä osana monilukutaidon kehittymistä.

2.7.5 Digitaalinen osaaminen

Lapsi kasvaa yhteiskunnassa, jossa digitaalisuus on osa jokapäiväistä elämää. Digitaalista osaamista tarvitaan oppimisessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Digitaalisen osaamisen vahvistamisella edistetään lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta yhteistyössä kotien kanssa.

Pyhtäällä hyödynnämme digitaalisia välineitä toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja dokumentoinnissa. Digitaalisia välineitä käytetään tutkimisessa, leikeissä, liikkumisessa, lasten kulttuuriin tutustumisessa ja peleissä. Harjoittelemmme yhdessä lasten kanssa digitaalisten ympäristöjen monipuolista, vastuullista ja turvallista käyttöä.

2.7.6 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lapsi kokee olevansa osallinen ja tärkeä, kun hänet huomioidaan arjen konkreettisessa toiminnassa.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lapsen käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot vahvistuvat. Lapsi kohdataan arvostavasti, hänen ajatuksiaan kuunnellaan ja aloitteisiin vastataan. Toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi tehdään yhdessä lasten kanssa.

3 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, jota muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri rakentuu arvoista ja periaatteista, normeista ja tavoitteiden tulkinnasta, oppimisympäristöistä ja työtavoista, yhteistyöstä, vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä, henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta, johtamisrakenteista ja -käytännöistä sekä toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Inklusiivinen varhaiskasvatus on toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohta. Sillä tarkoitetaan, että kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään ja yhteiskunnan jäsenenä. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Lapsille tarjotaan sopivia oppimisen haasteita, ja heille turvataan tarvittava tuki (luku 5). Oppimisympäristöjä arvioidaan ja kehitetään yhdessä lasten kanssa heille sopiviksi.

Varhaiskasvatuksen kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Pedagogiikan johtaminen on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista sekä arviointia ja kehittämistä. Se sisältää kaikki ne toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle sekä pedagogiselle toiminnalle.

Pyhtäällä inklusiivista varhaiskasvatusta toteutetaan laadukkaalla pedagogisella ja erityispedagogisella osaamisella ja toiminnalla. Lasten toiveita kuullaan toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnittelussa. Pyhtään varhaiskasvatuksessa toimintakulttuuria vahvistetaan säännöllisesti kokoontuvassa pedagogisessa tiimissä sekä ryhmien sisäisissä tiimipalavereissa, joissa pidetään yllä keskustelua arvoista, työtavoista, vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksilla. Joka toinen vuosi huoltajille toteutetaan asiakaskysely, jossa pyydetään palautetta varhaiskasvatustoiminnasta oman perheen näkökulmasta.

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Jatkuvan kehittämisen perusedellytys on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja uskomusten merkityksen sekä osaa arvioida niitä. Kehittämisessä on tärkeää toisia arvostava, koko yhteisöä osallistava ja luottamusta rakentava dialogi. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja kehitettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Lapsen etua on harkittava yksittäisen lapsen ja lapsiryhmän kannalta tapaus- ja tilannekohtaisesti. Johtaja edistää, rohkaisee ja tukee työyhteisön osallistavaa toimintakulttuuria. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännöissä. Johtaja vastaa, että yhteisiä toimintakäytäntöjä tehdään näkyväksi ja niitä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään viiden periaatteen mukaisesti:

3.1.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille, ajatuksille ja tunteille. Yhteisön jäseniä kannustetaan jakamaan ajatuksiaan ja kokeilemaan uudenlaisia toimintatapoja. Yhteisö rohkaisee kokeiluun, yrittämiseen, sinnikkyyteen ja sallii myös erehtymisen. Varhaiskasvatuksen yhteisössä toimitaan siten, että lapset ja aikuiset oppivat yhdessä ja toisiltaan.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö pyrkii refleктоivaan työotteeseen, hyödyntää omia vahvuuksiaan sekä jakaa tietoa ja osaamistaan työyhteisössä. Kannustamme henkilöstöä antamaan ja ottamaan vastaan positiivista palautetta. Tiimit tekevät omissa ryhmissään selkeät tiimisopimukset, joissa sovitaan päivittäisen arjen sujumiseen, toiminnan suunnitteluun ja arviointiin liittyvistä asioista, kuten tiimin jäsenten vastuista. Ammatillista osaamista vahvistetaan ja ylläpidetään lisäkoulutuksilla.

3.1.2 Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustavassa toimintakulttuurissa tiedostetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Varhaiskasvattajat rohkaisevat lasten hyvää vuorovaikutusta, ohjaavat ristiriitatilanteissa ja kannustavat luomaan uusia kaverisuhteita.

Pyhtäällä annamme aikaa ja tilaa lasten leikkialoitteille, kokeiluille, elämyksille ja mahdollistamme keskittymisen leikkiin. Tunnistamme leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehitämme leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä lasten toiveita kuunnellen. Kannustamme lapsia ja toisiamme kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Henkilöstö tukee lasten vertaissuhteiden syntymistä ja vaalii ystävyyssuhteita. Puutumme ristiriitatilanteisiin ja opettelemme rakentavia keinoja niiden ratkaisemiseen.

3.1.3 Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Osallisuuden kautta lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy. Lasten ja huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Pyhtäällä jokainen työyhteisön jäsen on tärkeä osa kasvatusyhteisöä. Varhaiskasvatushenkilöstö tiedostaa asenteiden, vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallin välittyvän lapsille. Pidämme tärkeänä lapsen sensitiivistä kohtaamista ja myönteistä kokemusta tulla kuulluksi ja nähdyksi. Rohkaisemme lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Henkilöstö havainnoi ja tunnistaa lasten vuorovaikutustilanteiden eriarvostavia piirteitä sekä puuttuu niihin johdonmukaisesti.

3.1.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on kulttuurisesti muuntuvan ja monimuotoisen yhteiskunnan osa, jossa tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on jokaisen perusoikeus. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja hyödynnetään moninaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa kulttuureista ja katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Monikielisyyden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Lasten kielelliset lähtökohdat huomioidaan, ja heille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin.

Pyhtää on Suomen itäisin kaksikielinen kunta, jossa tarjotaan varhaiskasvatusta suomen ja ruotsin kielellä. Pienenä kuntana arvostamme ja hyödynnämme yhteisöllisyyttä, paikallista kulttuuriperintöä ja ympäristön moninaisuutta. Pyhtään varhaiskasvatuksessa ymmärretään kielen keskeinen merkitys lasten kehityksessä, vuorovaikutuksessa ja oppimisessa sekä identiteetin rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Varhaiskasvatushenkilöstö tiedostaa roolinsa kielellisenä mallina sekä rohkaisee ja kannustaa lapsia käyttämään kieltä moninaisesti lasten kielelliset lähtökohdat huomioiden. Henkilöstön innostava ja positiivinen esimerkki edesauttaa ja vahvistaa lasten kielellistä kehitystä.

3.1.5 Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana liikkumiseen, rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Toimintaympäristössä huolehditaan koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnustetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä. Varhaiskasvatuksen toiminnassa huomioidaan

ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön.

Pyhtään varhaiskasvatuksessa tavoitellaan joustavaa ja kiireetöntä arkea. Meillä on hyvinvointia edistävä selkeä ja suunnitelmallinen päivän rakenne, joka antaa mahdollisuuden liikuntaan, lepoon ja terveelliseen ravintoon. Ristiriita- ja kiusaamistilanteisiin puututaan ja lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsi saa lohdutusta sitä tarvitessaan. Ylläpidämme keskustelua liittyen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Huolehdimme siitä, että henkilöstöllä on riittävät turvallisuustaidot kouluttamalla heitä säännöllisin väliajoin. Henkilöstöllä on tärkeä rooli lasten sosiaalisten ja tunnetaitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Pyhtäällä luonto on lähellä ja varhaiskasvatuksen toiminnassa vahvasti näkyvillä. Teemme säännöllisesti metsäretkiä ja opetamme lapsia kunnioittamaan luontoa ja sen moninaisuutta. Opettelemme tavaroiden kierrätystä ja tekemään sitä näkyväksi. Käytämme kierrätysmateriaaleja arjen toiminnoissa.

3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että ne tukevat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä. Niiden tulee myös tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen sekä taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja kehitetään lasten toiveita kuunnellen. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristössä.

Oppimisympäristöissä toteutetaan monenlaista pedagogista toimintaa ja ne muuntuvat tarpeen mukaan. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat auttavat luomaan ilmapiiriiltään turvallisen, muita kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön. Oppimisympäristöissä edistetään lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta sekä luodaan näkyväksi kulttuurista moninaisuutta. Teknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä. Digitaaliset välineet, sovellukset ja ympäristöt täydentävät lasten oppimisympäristöä.

Pyhtäällä luomme lapsille mahdollisuuden mieluisaan tekemiseen, vauhdikkaaseen liikkumiseen, tutkimiseen, kokemukselliseen oppimiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun monipuolisissa ja turvallisissa oppimisympäristöissä. Lähiympäristössä olevat metsät, rannat, leikkipuistot ja liikuntapaikat tulevat tutuiksi lapsille antaen heille mahdollisuuden kokea maailmaa kokonaisvaltaisesti. Toimimme joustavasti erikokoisissa ryhmissä, joissa jokaisella ryhmän jäsenellä on mahdollisuus osallistua toimintaan ja vuorovaikutukseen. Lasten saatavilla ja käytössä on monipuolisia, ikätasoisia, pedagogisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä.

Pyhtään varhaiskasvatuksessa digitaalisuus kuuluu osana oppimisympäristöjä. Käytämme digitaalisia välineitä ja sovelluksia pedagogisessa toiminnassa ottaen huomioon lasten mielenkiinnonkohteet ja yksilölliset tuen tarpeet. Rikastamme lasten oppimisympäristöä mm. käymällä kirjastossa/kirjastoautossa sekä erilaisissa kulttuuritapahtumissa.

3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä edistetään varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä varhaiskasvatuksen laadukasta pedagogista toimintaa. Varhaiskasvatuksen järjestäjillä on vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta sekä siitä, että yhteistyötä toteutetaan tarvittaessa monialaisesti. Yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen lasten tarpeita vastaavaksi eri toimintayksiköissä. Yhteistyöllä voi olla erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, lapsen vaihtaessa varhaiskasvatuspaikkaa sekä lapsen aloittaessa esiopetuksen.

3.3.1 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten hyvinvoinnin, terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyön merkitys huoltajan kanssa korostuu erityisesti tuen tarpeessa olevien lasten kohdalla.

Pyhtäällä pidämme tärkeänä viestiä huoltajille päivittäisistä tapahtumista, leikeistä, kokemuksista sekä havainnoista. Varaamme tietoisesti aikaa ajatusten vaihtoon. Avoin yhteistyö mahdollistaa luottamuksellisen ilmapiirin ja helpottaa yhteisten tavoitteiden saavuttamista sekä puheeksiottoa haastavissa tilanteissa, esim. huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista. Huoltajien kanssa käydään vuosittaiset vasukeskustelut, joissa tarvittaessa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi. Pidämme erityisen tärkeänä yhteistyötä siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa hoidon, lapsen vaihtaessa ryhmää tai päiväkotia ja lapsen aloittaessa esiopetuksen.

Hyödynnämme tieto- ja viestintäteknologiaa huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Käyttämämme viestintäkanavien avulla sujuvoitamme viestintää ja tuomme lapsen varhaiskasvatusarjen lähemmäksi perhettä. Varhaiskasvatuksen tempaukset ja toimintapäivät, kuten äitien- ja isänpäiväkahvitukset sekä erilaiset juhlat, ovat osa toimintaamme vahvistaen yhteisöllisyyttä ja tukien huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta.

3.3.2 Yhteistyö eri tahojen kanssa

Yhteistyön tavoitteena on varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja kehittäminen. Varhaiskasvatustalain mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet (varhaiskasvatustalain 7 ja 22 §). Yksityisen palveluntuottajan on tarpeen mukaan toimittava monialaisessa yhteistyössä (varhaiskasvatustalain 7 §). Yhteistyötahoilla tarkoitetaan kaikkia niitä alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatukseen on luontevaa tehdä yhteistyötä. Lapsen täyttäessä 4 vuotta laajaan terveystarkastukseen sisällytetään varhaiskasvatukseen henkilöstön arvio lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa huoltajan kirjallisella suostumuksella. Varhaiskasvatukseen henkilöstön antama arvio on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia sekä tuen tarpeiden varhaista tunnistamista monialaisessa yhteistyössä.

Pyhtäällä teemme yhteistyötä perhepalveluiden kanssa, joihin kuuluvat neuvola-, lapsiperhepsykologi- ja perhetyöpalvelu sekä lastensuojelu. Muita yhteistyötahoja ovat puhe-, toiminta- ja fysioterapeutit, Kymenlaakson keskussairaalan lastenneurologian palvelut sekä muut tahot, joita tukea tarvitseva lapsi perheineen tarvitsee. Lapsen täyttäessä 4 vuotta ryhmän varhaiskasvatukseen opettaja täyttää lomakkeen "Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta 4-v. neuvolaan". Lomake käydään läpi keskustellen huoltajan kanssa ja huoltajat vievät sen neuvolaan lapsen nelivuotistarkastukseen tai vaihtoehtoisesti varhaiskasvatus toimittaa sen neuvolaan. Paikallisesti toimimme yhteistyössä opetus- ja kulttuuritoimen, ravitsemus- ja siivouspalveluiden, teknisen toimen, kirjaston, palo- ja pelastuslaitoksen, seurakunnan, paikallisten urheiluseurojen ja järjestöjen sekä yritysten kanssa.

4 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatukseen pedagogisen toiminnan tavoitteena on edistää lapsen oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista kokonaisvaltaisesti. Pedagoginen toiminta toteutuu inklusiivisten periaatteiden mukaisesti lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteisessä toiminnassa erilaisissa oppimisympäristöissä ja arjen tilanteissa. Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tavoitteellisen ja laadukkaan pedagogisen toiminnan lähtökohdaksi on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen. Toimintaa toteutetaan niin, että jokaisella lapsella on oikeus edetä oppimisessaan siten, että varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta muodostuu lapselle mielekäs jatkumo.

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

Pyhtäällä pidämme tärkeänä kokopäiväpedagogiikan merkitystä lapsen arjessa. Kokopäiväpedagogiikka tähtää siihen, että jokainen hetki ja tilanne päivässä on lapselle mielekäs ja merkityksellinen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja tuen tarpeet sekä heidän kasvuympäristöönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohdista. Sensitiivisellä vuorovaikutuksella varmistamme lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden oman arkensa rakentamisessa. Pedagogista toimintaa arvioidaan ja kehitetään tiimisopimuksiin/ryhmävasuihin kirjattujen asioiden pohjalta vähintään kaksi kertaa toimintavuoden aikana. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen pidetään ns. tiedonsiirtopalaveri varhaiskasvatus- ja esiopetushenkilöstön kesken. Esiopetukseen siirtyy myös lapsen viimeisin varhaiskasvatussuunnitelma. Lisäksi tuleville esikoululaisille järjestetään tutustumiskäynti lapsen omassa esiopetusyksikössä.

4.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on keskeinen työmenetelmä varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioimisessa ja kehittämisessä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta. Suunnitelmallisen dokumentoinnin tavoitteena on, että varhaiskasvatushenkilöstö oppii tuntemaan yksittäistä lasta, ymmärtämään ryhmän henkilöstön ja lasten välistä

vuorovaikutusta sekä lasten välisiä suhteita. Suunnitelmallista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lapselle annettavan tuen tarpeiden arvioinnissa.

Pyhtäällä dokumentoimme lasten toimintaa yhä enenevässä määrin digitaalisesti. Lisäksi käytössä voi olla nk. lapsen kasvunkansio, johon kerätään lapsen valokuvia, kädentöitä ja tarinoita varhaiskasvatusajalta. Varhaiskasvatuksessa kerätyt materiaalit kuvaavat lapsen kehitystä, oppimista ja mielenkiinnon kohteita. Pedagogisen dokumentoinnin (valokuvat, piirrookset, henkilöstön havainnot) avulla keräämme tietoja lapsilähtöisen toiminnan toteuttamiseen. Tietoja hyödynnetään oppimisympäristöjen suunnittelussa ja pedagogisessa toiminnassa ryhmän lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaaviksi.

Pyhtäällä laaditaan jokaiselle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma, jota päivitetään tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa. Tuen tarpeessa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tuen taso, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako. Tuen toteuttamista koskeva hallintopäätös kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelmaa päivitetään vähintään kerran vuodessa, ja sitä muutetaan tuen tarpeen muuttuessa. Varhaiskasvatussuunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet.

4.3 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat, kuten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Myös digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään toiminnassa. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opetteluun kohde. Henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia.

Pyhtäällä mahdollistamme lapsille erilaisten työtapojen kokeilun monipuolisissa oppimisympäristöissä. Työtapojen käytössä hyödynnämme henkilöstön ja lasten osaamista ja vahvuuksia sekä kehitämme ja kokeilemme uusia työtapoja. Hyödynnämme luontoa monipuolisesti oppimisympäristönä oppimisen eri osa-alueilla. Pidämme tärkeänä henkilöstön sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemusta. Tämä näkyy taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä tarvittaessa muuttaa omaa toimintaansa niiden mukaisesti.

4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on varhaiskasvatuksessa keskeinen toimintatapa, joka edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, mutta lapselle itselleen leikki ei ole tietoisesti oppimisen väline vaan tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Leikkiessään lapset ovat aktiivisia toimijoita. He jäsentävät ja tutkivat ympäröivää maailmaa, luovat sosiaalisia

suhteita ja muodostavat merkityksiä kokemuksistaan. Leikissä lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. He jäljittelevät ja luovat uutta sekä muuntavat näkemäänsä. Leikki kehittyy ja saa eri muotoja kokemusten karttuessa. Leikkiessä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä sekä käsitellä itselle vaikeitakin kokemuksia.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Yhteisöllisyys kasvaa leikin kautta ja vahvistaa myönteistä tunneilmastoa.

Pyhtäällä tiedostamme leikin merkityksen lapselle ominaisena toimintatapana hahmottaa ympärillä olevaa maailmaa. Huolehdimme jokaisen lapsen mahdollisuudesta leikkiin omien taitojensa mukaisesti ja vastaamme lasten tekemiin leikkialoitteisiin tilanteeseen sopivalla tavalla. Mahdollistamme lapsille aikaa, rauhaa ja tilaa pitkäkestoiseen leikkiin sekä pidämme leikkivälineet ja materiaalit lasten saatavilla. Teemme oppimisympäristöt joustaviksi leikkien mukaan, sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa.

Lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen, auttaa meitä ymmärtämään lasten leikkejä ja vallalla olevia trendejä. Leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista, vuorovaikutussuhteista, tunteista ja kokemuksista. Havaintoja käytetään leikin ja muun toiminnan suunnittelussa, ohjaamisessa ja dokumentoinnissa. Leikki itsessään tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. Leikkiä tukevaa myönteistä ilmapiiriä vahvistetaan aikuisen läsnäololla ja yhteisellä hassuttelulla.

4.5 Oppimisen alueet

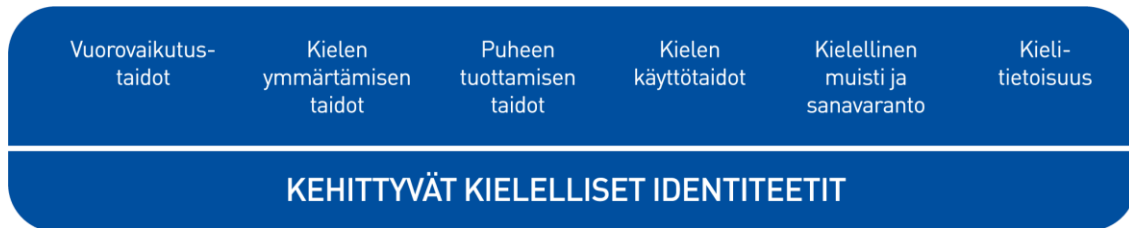
Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnonkohteiden ja osaamisen mukaisesti. Aihepiirit voivat nousta esimerkiksi leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa.

Oppimisen alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi:

4.5.1 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen. Kieli on

lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Varhaiskasvatuksessa tuetaan jokaisen lapsen opetuskielen taitojen kehittymistä. Kasvatuksessa ja opetuksessa otetaan huomioon, että lapset kasvavat erilaisissa kielellisissä ympäristöissä ja he voivat samaan aikaan omaksua useita eri kieliä. Kielen oppimisen kannalta on tärkeää tiedostaa, että saman ikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen osa-alueilla. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Monilukutaitoa tukevassa varhaiskasvatuksessa puheen rinnalla käytetään muun muassa visuaalisia, auditiivisia ja audiovisuaalisia viestejä sekä tekstejä. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla.

Kuvio 2. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta on tärkeää, että lapset kokevat tulevansa kuulluksi, lasten aloitteisiin vastataan ja lasten sanattomaan viestintään (eleet, ilmeet) reagoidaan. Lisäksi lapsia kannustetaan kommunikoimaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa.

Lasten *kielen ymmärtämisen taitoja* tuetaan kielellisen mallintamisen avulla, toiminnan sanallistamisella ja keskustelulla. Erilaisissa varhaiskasvatuksen tilanteissa käytetään kuvailevaa ja tarkkaa kieltä; tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten *puheen tuottamisen taitoja* seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Tämä auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä. Lasten kanssa kiinnitetään vähitellen huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin.

Lasten *kielen käyttötaitoja* ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Lisäksi eläytyminen, huumorin käyttö sekä hyvien tapojen opettelu vahvistavat lasten kielen käyttötaitoja. Tutustuminen erilaisiin teksteihin tukee kielen käyttötaitojen kehittymistä ja auttaa lapsia havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.

Lasten *kielellinen muisti ja sanavaranto* laajenee, kun kielellinen ilmaisu monipuolistuu. Henkilöstö tukee tietoisesti tätä kehitystä. Loruttelu ja laululeikit, kielellä leikkittely, nimeäminen sekä kuvaavien sanojen käyttö edistävät lasten kielellisen muistin ja sanavarannon kehittymistä.

Lasten *kielitietoisuuden kehittymistä* tukee lähiympäristön eri kielten havainnointi. Henkilöstö herättää ja lisää lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielen havainnoinnin ja tutkimisen avulla suunnataan

lasten huomiota sanojen merkityksistä kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin. Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti.

Pyhtäällä tuemme tietoisesti lapsen kielellisen kehityksen eri osa-alueita. Ruokimme uteliaisuutta rikasta kieltä kohtaan draaman, teatterin, satujen, tarinoiden, lorujen, riimien ja leikin avulla. Tutustumme erilaisiin teksteihin ja autamme lapsia havainnoimaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja. Viemme sadut, lorut ja leikit mukaan erilaisiin oppimisympäristöihin, kuten metsäretkille.

Vahvistamme yhdessä lasten kanssa kielen käyttötaitoja harjoittelemalla kertomista, selittämistä ja vuoropuhelua sekä käyttämällä huumoria ja opettelemalla hyviä tapoja. Herättelemme kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan, harjoittelemme oman nimen tunnistamista ja kirjoittamista. Luomme kiireettömän keskusteluilmapiirin, jossa pohdimme sanojen ja tekstien merkityksiä sekä opettelemme uusia käsitteitä. Johdonmukaisella toiminnan sanallistamisella ja keskustelulla tuemme lasten kielen ymmärtämisen taitoja. Puheen ymmärtämisen ja tuottamisen tukena käytämme tarvittaessa tukiviittomia, kuvia ja esineitä. Puheen rinnalla hyödynnämme audiovisuaalisia välineitä kuten tablettia erilaisissa tilanteissa. Tutustumme lasten kanssa monipuoliseen lastenkirjallisuuteen ja -kulttuuriin tehden yhteistyötä kirjaston ja kulttuuritoimen kanssa.

4.5.2 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla lasten ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla. Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttelevalla ja innostavalla tavalla.

Varhaiskasvatuksen *musiikillisen ilmaisun* tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisiä kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsia ohjataan elämykselliseen kuuntelemiseen ja äänympäristön havainnointiin. Lasten valmiudet hahmottaa musiikkia, äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön. Lapsilla on mahdollisuus saada esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia taiteen äärellä. Lapset harjoittavat kuvallista ajatteluaan, havainnointiaan ja kuvien tulkintaa monipuolisen kuvailmaisun avulla. Lapset kokeilevat

erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Käsityöllisen ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille kokeilun, tutkimisen, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapsille soveltuvien käsityön teknisen työn ja tekstiilityön työtapojen avulla harjoitellaan suunnittelutaitoja, luovaa ongelmanratkaisua, hienomotorisia taitoja, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta sekä muotoilua. Lasten kanssa voidaan tarkastella ja hyödyntää sekä lasten taustoihin liittyviä että paikallisia käsityöperinteitä.

Sanallisen ja kehollisen ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille mahdollisuus monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemiseen, ilmaisuun ja viestintään. Lapsia rohkaistaan ilmaisuun draaman, tanssin ja leikin keinoin. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta, toteutetusta ja arvioidusta luovasta prosessista.

Pyhtäällä ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeilu, yrittäminen, tutkiminen, tekemisen meininki ja onnistumisen ilo. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan moniaistisesti, erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä sekä lähiympäristön kulttuuritarjontaa hyödyntäen.

Musiikillisessa ilmaisussa laulamme, loruillemme, kokeilemme erilaisia soittimia, kuuntelemme musiikkia ja liikumme musiikin tahdissa. Lapsille annetaan mahdollisuus saada kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä ja kehosoitamisesta. Rohkaisemme lapsia käyttämään mielikuvitustaan ja ilmaisemaan ajatuksia ja tunteita kertoen, kuvallisesti ilmaisten ja tanssien. Kannustamme lapsia omiin musiikkiesityksiin ja nautimme yhdessä lasten kanssa esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kuvallisessa ilmaisussa maalaamme, piirrämme ja rakennamme sekä hyödynnämme erilaisia kuvanteko-ohjelmia. Tarkastelemme yhdessä lasten kanssa heidän itsensä tekemää taidetta ja kuvien herättämiä tunteita. Ohjaamme lapsia tulkitsemaan ja sanoittamaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä.

Käsityöllisessä ilmaisussa käytämme työtapoina mm. muovailua, leikkaamista, ompelua ja nikkarointia. Tarjoamme lapsille mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia käsityön tekniikoita. Lapset saavat ideoita ja toteuttaa erilaisia teoksia ja esineitä.

Sanallisessa ja kehollisessa ilmaisussa hyödynnämme tanssia, lastenkirjallisuutta, teatterin eri muotoja ja sirkusta. Lasten mielikuvituksesta nousevia ja heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä.

4.5.3 Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun,

katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua sekä ajattelua ja oppimista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä ja lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Lasten kanssa käsitellään asioita niin, että he voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi.

Katsomuskasvatuksen tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Lasten kanssa voidaan tarkastella myös laajemmin uskontoja ja katsomuksia sekä uskonnottomuutta. Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen.

Lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden pohtiminen suuntaa lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin ja hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Lisäksi tarkastellaan lasten kasvuympäristöjen moninaisuutta. Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä *menneisyyden* tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedon lähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa, lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt. *Nykyhetkeä* tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankohtaisia asioita. Lisäksi lasten kanssa pohditaan ihmisten, sukupuolten ja perheiden moninaisuutta. Menneisyyden ja nykyisyyden lisäksi on tärkeää pohtia *tulevaisuutta* ja sitä, miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen.

Mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä.

Pyhtään varhaiskasvatus on mukana erilaisissa pyhtääläistä yhteisöllisyyttä ja kulttuuria vaalivissa tapahtumissa. Vuosittain olemme mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Pyhtään lasten saaristomarkkinoita. Osallistumme vanhusten viikon tapahtumiin sekä erilaisiin perheille kohdistettuihin tempauksiin.

Eettisen ajattelun avulla pohdimme lasten kanssa ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita. Toiminnassa harjoittemme ryhmässä toimimista, oikean ja väärän erottamista, oikeudenmukaisuutta ja tunnekasvatukseen liittyviä kysymyksiä.

Katsomuksia tarkastelemme luontevasti vuodenkiertoon liittyvien juhlien ja tapahtumien sekä päivittäisten tilanteiden yhteydessä, kuten pukeutuminen ja ruokailu. Annamme tilaa lasten ihmettelylle ja pohdimme heidän kanssaan heitä askarruttavia elämänskysymyksiä. Teemme yhteistyötä evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa juhlapyhien (pääsiäinen/joulu) yhteydessä.

Menneisyyteen tutustumme perinneleikeillä ja -lauluilla sekä lasten isovanhempien kertomien tarinoiden avulla. Hyödynnämme mahdollisuuksien mukaan lasten huoltajien asiantuntijuutta heidän omasta kulttuuriperinnöstään. Nykyisyyttä tarkastelemme lasten kanssa lähiyhteisön moninaisuutta kunnioittaen. Tavoitteenamme on kasvattaa lapsia

ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia. Tulevaisuutta pohdimme esimerkiksi vuodenaikoihin ja niihin liittyvien oppimisympäristöjen suunnittelussa ja lapsia kiinnostavien asioiden, kuten ammattien kautta.

Tutustumme lasten kanssa eri medioihin ja kokeilemme median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Mediassa esiintyviä teemoja käsittelemme lasten kanssa liikkuen, kuvataiteen tai draaman keinoin. Ohjaamme lapsia käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi.

4.5.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta sekä matemaattisen ajattelun kehittymistä. Varhaiskasvatus antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Varhaiskasvatuksessa lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Varhaiskasvatus vahvistaa lasten myönteistä suhtautumista matematiikkaan ja tarjoaa oivaltamisen ja oppimisen iloa *matemaattisen ajattelunsa* eri vaiheissa oleville lapsille. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja lähiympäristössä ilmeneviin muotoihin, määriin ja muutoksiin. Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista lähiympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävästä elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä. Luonto voi olla myös esteettisen kokemisen ja rauhoittumisen paikka. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävästä elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota ympäristötekojen vaikutuksiin. On tärkeä huolehtia siitä, että lapset kokevat voivansa omilla teoillaan vaikuttaa kestävästä elämäntapaan mutta ilman että heidän tarvitsee kantaa lapsina liian suurta vastuuta kestävästä elämäntavan ylläpitämisestä.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä. Teknologiakasvatuksen tavoitteena on, että lasten omakohtaisten kokemusten myötä herää ymmärrys siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaama.

Pyhtäällä tuemme tietoisesti lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä. Matematiikka on läsnä lasten päivittäisissä arkisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Tarjoamme lapsille mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä. Vahvistamme geometrista ajattelua rakentelun, askartelun ja muovailun avulla. Kannustamme lapsia mittaamaan, havainnoimaan lukumääriä ja liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan.

Kehitämme lukujonotaitoja ja nimeämistä mm. lorujen ja riimien avulla. Kannustamme lapsia tutkimaan kappaleita ja muotoja sekä leikkimään niillä. Aikakäsitettä avaamme havainnoimalla vuorokauden- ja vuodenaikoja.

Pyhtäällä luonto on joka puolella läsnä. Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa pyhtääläistä varhaiskasvatusta. Opetamme lapsia nauttimaan luonnosta ja liikkumaan lähiympäristössä vahvistaen samalla heidän ympäristösuhdettaan. Ohjaamme lapsia kunnioittamaan luontoa, sen eläimiä ja kasveja sekä kiinnittämään huomiota roskaamattomaan retkeilyyn. Havainnoimme ja tutkimme luontoa moniaistisesti kaikkina vuodenaikoina. Luonnon tuntemusta vahvistamme harjoittelemalla eläin- ja kasvilajien tunnistamista sekä havainnoimalla erilaisia luonnonilmiöitä. Opettelemme yhdessä lasten kanssa etsimään tietoa lapsia kiinnostavista asioista.

Opastamme lapsia kestävään kehitykseen harjoittelemalla mm. energian säästämistä, ruokailuun liittyvää vastuullisuutta ja jätteiden vähentämistä. Opettelemme kierrätystä mm. tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla.

Pyhtäällä tutustumme yhdessä lasten kanssa digitaalisiin laitteisiin ja sovelluksiin sekä niiden toimintaan. Havainnoimme arjessa esiintyviä teknisiä ratkaisuja ja kiinnitämme huomiota erityisesti laitteiden turvalliseen käyttöön. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa omia ideoitaan esimerkiksi rakennellen eri materiaaleista, kokeillen eri laitteita, ratkoen pulmia, samalla onnistumisista iloiten. Toiminnassa hyödynnämme lähiympäristön teknologisia laitteita esimerkiksi leluja ja muita arjen teknologisia ratkaisuja ja tutkimme niiden toimintaperiaatteita. Digitaaliset laitteet ja sovellukset mahdollistavat mm. oppimispelien käytön ja digitaalisen dokumentoinnin.

4.5.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen tehtävä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alue tukee erityisesti lasten itsestä huolehtimisen taitoja ja arjen taitoja. Siihen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia *liikkumaan* monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa kaikkina vuoden aikoina. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveille kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan erilaisia ja kuormittavuudeltaan eritasoisia liikunnan tapoja.

Liikunta kehittää lasten kehon tuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja. Ryhmässä liikkuminen kehittää myös lasten sosiaalisia taitoja. Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Turvallisten liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on pohtia yhdessä lasten kanssa *terveyteen ja turvallisuuteen* liittyviä asioita sekä tukea lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään ja henkilökohtaisesta hygieniastaan. Lasten ikätasoista uteliaisuutta seksuaalisuuteen ja kehoon ohjataan kunnioittavasti. Turvallisuuteen liittyviä asioita opetellaan lasten kanssa päivittäisissä tilanteissa. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan myös lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja.

Pyhtäällä kannustamme lapsia liikkumaan aktiivisesti kaikkina vuodenaikoina. Liikkuminen on luonteva osa lapsen hoitopäivää. Hyödynnämme eri aisteja monipuolisissa liikkumisympäristöissä. Annamme lapsille mahdollisuuden kokeilla eri vuodenaikoina perinteisiä liikuntalajeja, kuten hiihtoa, luistelua, yleisurheilua, suunnistusta ja kiipeilyä. Lisäksi erilaiset liikuntaleikit, ohjatut metsäretket, pihaleikit sekä satu- ja musiikkiliikunta kuuluvat arkeemme. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehdimme siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan niin sisällä kuin ulkona. Erilaisista materiaaleista valmistettuja, liikkumaan innostavia välineitä on lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana.

Pyhtäällä lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen keskustelemme lapsen ruokailutottumuksista yhdessä huoltajien kanssa. Opettelemme yhdessä syömistä ja hyviä pöytätapoja kiireettömässä ilmapiirissä sekä ohjaamme lapsia omatoimiseen ruokailuun. Ruokailussa lapsi on aktiivinen osallistuja; hän saa tutustua ruokaan paitsi maistaen, myös kosketellen (sormiruokailu), tutkien ja katsellen. Lapsi itse päättää mitä hän lautaseltaan syö ja kuinka paljon. Kannustamme lapsia maistelemaan uusiakin makuja.

Pyhtäällä opettelemme turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä pukeutumis-, ruokailu-, leikki- ja ulkoilutilanteissa. Keskustelemme lasten kanssa liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Kiinnitämme erityisesti huomiota myönteisen kehoitsetunnon vahvistamiseen sekä oman ja toisen koskemattomuuden arvostamiseen. Tuemme lasten turvallisuuden tunnetta antamalla heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Keskustelemme lasten kanssa turvalliseen liikkumiseen liittyvistä säännöistä ja opettelemme liikkumaan lähiympäristössä turvallisesti.

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Varhaiskasvatustilanteiden mukaan kunnan on huolehdittava, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Viittomakieltä käyttävälle lapselle voidaan antaa varhaiskasvatusta viittomakielellä, romanilapsille romanikielellä. Henkilöstön, huoltajien ja eri kulttuuriyhteisöjen keskinäisellä yhteistyöllä edistetään lasten ja perheiden kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan. Kaksi- ja monikielisissä ympäristöissä lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Vastuu lasten oman äidinkielen tai omien äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä.

Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti ja pedagogisesti suunniteltuna kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea/ruotsia toisena kielenä erilaisissa kasvatus- ja opetustilanteissa. Suomen/ruotsin kielen omaksumisen lähtökohtana on arkielämän konkreettinen kieli ja sen ilmaisuvaranto. Kielen ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Lapsi saa valmiuksia havaintojen tekemiseen sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen ja itselleen sopivalla tavalla.

Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen/ruotsin kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Lapsen kielen kehitykseen liittyvää suomen/ruotsin kieleen tutustumista ja opettelua ei tule rinnastaa varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä. Varhaiskasvatus tukee lasten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pyhtäällä tuemme vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Rohkaisemme lapsia vuorovaikutukseen, arkielämän konkreettiseen kielelliseen ilmaisuun ja kannustamme heitä kielen käyttöön sekä ymmärtämiseen. Tarvittaessa huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi.

4.6.1 Kaksikielinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia, jotka puhuvat äidinkielenään sekä ruotsia että suomea. Näiden kaksikielisten lasten kielellisen kehityksen sekä identiteettien kehityksen

kannalta on tärkeää, että molempia kieliä tuetaan ja lapsia kannustetaan niiden käyttöön. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille tarjotaan tilaisuuksia omaksua kieliä ja käyttää niitä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Samalla luodaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Myös monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa. Kaksikielinen varhaiskasvatus jaetaan laajamittaiseen ja suppeampaan. Suppeamman kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on herättää lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne kieliä kohtaan. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa pyritään luomaan lapsille valmiuksia kaksi- tai monikielisessä ympäristössä.

Ruotsinkielinen varhaiskasvatus Pyhtäällä

Pyhtää on Suomen itäisin kaksikielinen kunta. Pyhtäällä ruotsinkielistä väestöä on noin kahdeksan prosenttia. Daghemmet Måsarna antaa ruotsinkielistä varhaiskasvatusta äidinkieleltään sekä ruotsin että suomen kielisille lapsille. Päiväkodin henkilöstö käyttää toiminnassaan johdonmukaisesti ruotsin kieltä, mutta tarvittaessa lapsella on mahdollisuus tulla ymmärretyksi omalla äidinkielellään. Daghemmet Måsarna sijaitsee samassa pihapiirissä Pyttis svenska skolanin kanssa. Tämä mahdollistaa lapsen joustavan siirtymisen varhaiskasvatuksesta ruotsinkieliseen esiopetukseen ja perusopetukseen.

Den svenskspråkiga småbarnspedagogiken i Pyttis

Pyttis är den östligaste tvåspråkiga kommunen i Finland. I Pyttis är den svenskspråkiga befolkningen cirka åtta procent. Daghemmet Måsarna erbjuder svenskspråkig småbarnspedagogik för både svensk- och finskspråkiga barn. Daghemmets personal använder det svenska språket konsekvent i sin verksamhet, men vid behov har barnet möjlighet att bli förstådd också på finska. Daghemmet Måsarna är beläget på samma gård som Pyttis svenska skola detta möjliggör barnets flexibla övergång från småbarnspedagogik till svenskspråkig förskola och grundläggande utbildning.

5 LAPSEN TUKI

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada omien tarpeidensa mukaisesti yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Oikea-aikainen, yksilöllisesti kohdennettu ja lapsen tarpeiden mukainen tuki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä ehkäisee lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista ja riskiä syrjäytyä.

Lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet ovat tuen järjestämisen lähtökohtana. Lasta kuullaan huomioiden lapsen ikä ja kehitys. Tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Jokaisella lapsella on oikeus kokea itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä tuetaan

kannustamalla häntä ja antamalla mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Varhaiskasvatuksen järjestäjä (kunnallinen ja yksityiset toimijat) on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea. Tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Varhaiskasvatuksessa tuki järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin. Tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen.

Lapsella on oikeus hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen. Erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin. Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja/tai ryhmässä toteutettavaa opetusta (varhaiskasvatustalaki 15 d §). Tuki voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksena tai yhteisopettajuutena varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa (varhaiskasvatustalaki 15 d §). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta, toteuttamisen tavoista ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Pyhtäällä varhaiskasvatuspäällikkö tekee päätöksen tuen järjestämisestä ja yhteistyössä erityisopettajan kanssa seuraa ja arvioi annettavan tuen vaikuttavuutta ja riittävyttä. Varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisopettaja vastaavat yhdessä tuen toteuttamisesta, toimintatavoista ja niiden arvioinnista. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää yhteistyörakenteista, vastuista ja toimintavoista liittyen huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä monialaiseen yhteistyöhön. Järjestäjän pyynnöstä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tulee osallistua arvioinnin tekemiseen, jos tuen tarpeen arviointi sitä edellyttää. Lapsen tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tehdään yhteistyötä lapsen huoltajien, varhaiskasvatuksen opettajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen muun henkilöstön sekä muiden lasta hoitavien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa siitä, että lapsen oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkittamis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä toteutuu (varhaiskasvatustalaki 15 c §).

Pyhtäällä päätöksen tehotetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa tekee varhaiskasvatuspäällikkö.

Mikäli tukea tarvitseva lapsi osallistuu useamman kuin yhden varhaiskasvatuksen järjestäjän varhaiskasvatukseen, on tuki suunniteltava, toteutettava ja arvioitava yhteistyössä.

Pyhtäällä kunnallisissa toimipaikoissa varhaiskasvatuspäällikkö ja yksityisissä toimipaikoissa toimipaikan johtaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa vastaavat varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla. Tuen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän tehtävänkuviansa mukaan. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa vastaa siitä, että koko ryhmän kasvatushenkilöstö suunnittelee lapsen tuen osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitellun tuen arviointi tehdään lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa.

Pyhtäällä perhepäivähoidossa hoitaja vastaa ryhmänsä lasten tuen toteuttamisesta. Tuen suunnittelu ja arviointi tehdään yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Lapsen edun sitä edellyttäessä, hänet voidaan siirtää päiväkotiin saadakseen tarvitsemaan tukea. Siirtymisestä päiväkotiin keskustellaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Pyhtäällä voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia, joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita ryhmän lapsia sillä aikaa, kun varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa. Avustaja toteuttaa lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä, joita ryhmän opettaja ja erityisopettaja ovat yhdessä suunnitelleet ja valmistelleet.

5.2 Yhteistyö tuen aikana

Varhaiskasvatus järjestetään yhteistyössä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa sekä tarvitsemaansa tukea (varhaiskasvatuslaki 15 a §). Lapsen tuki edellyttää toimivia paikallisia yhteistyörakenteita ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämistä.

5.2.1 Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisen keskeisistä periaatteista sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia. Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan (varhaiskasvatuslaki 15 d §, 4. momentti). Lapsen tuen toteuttamisen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön.

Pyhtäällä varhaiskasvatushenkilöstö toimii yhdessä lapsen sekä lapsen huoltajien kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä tukee lapsen huoltajia kasvatustyössä. Avoimen yhteistyön merkitys korostuu silloin, kun lapsella on tuen tarvetta. Lapsen tuen järjestämisessä tavoitteena on muodostaa

tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Lapsen kehitykseen ja/tai oppimiseen liittyvän huolen herätessä joko huoltajilla ja/tai varhaiskasvatuksen henkilöstöllä, huolta herättäneet asiat kirjataan yhteistyössä ”varhaiskasvatuksen yhteistyölomake neuvolaan”-lomakkeeseen. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimittaa lomakkeen neuvolaan, jossa asiaa viedään eteenpäin oikeiden tukitoimien löytämiseksi.

5.2.2 Monialainen yhteistyö

Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella ja sitä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia niiden palvelujen kanssa, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Yhteistyötä tehdessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä.

Pyhtäällä varhaiskasvatuksen yhteistyötahojat ovat perhepalvelut, joihin kuuluvat neuvola-, lapsiperhepsykologi- ja perhetyöpalvelu sekä lastensuojelu. Muita yhteistyötahojat ovat puhe-, toiminta- ja fysioterapeutit, Kymenlaakson keskussairaalan lastenneurologian palvelut sekä muut tahot, joita tukea tarvitseva lapsi perheineen tarvitsee. Yhteistyökäytännöt sovitaan lapsikohtaisesti.

Lapsi voi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta. Päätös pidennettyyn oppivelvollisuuteen tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttaminen räätälöidään lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee rehtori.

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista, jolloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestely. Tällöin tilanteeseen vaikutetaan varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevästi. Osa lapsista tarvitsee enemmän ja säännöllistä tukea sekä mahdollisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä. Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki.

Lapselle määritellään sopivin tuen taso ja tuen muodot. Lapsen tarvitsema tuki voi olla muodoltaan *pedagogista, rakenteellista ja/tai hoidollista* (kuvataan luvussa 5.5 lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana). Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti (varhaiskasvatustilain 15 b §). Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti.

Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen edellyttää jatkuvaa havainnointia, dokumentointia ja arviointia lapsen tuen tarpeista sekä toimenpiteiden vaikutuksesta ja niiden riittävydestä. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta.

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen tarve ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tuen toteuttamiseen osallistuu koko ryhmän henkilöstö. Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa (varhaiskasvatuslaki 35 ja 38 §).

5.3.1 Yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Se muodostuu yksittäisistä tuen muodoista. Tuki on lyhytkestoista ja/tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna muihin tuen tasoihin. Yleinen tuki aloitetaan heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista.

Pyhtään varhaiskasvatuksessa yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä käyttäen erilaisia pedagogisia ratkaisuja. Näitä ovat mm. oppimisympäristön muokkaus, soveltuvien materiaalien, välineiden ja opetusohjelmien käyttäminen. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa lapsen tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

5.3.2 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan, kun yleinen tuki ei riitä. Se muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteuttavista useista tuen muodoista. Tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tuki aloitetaan heti tuen tarpeen ilmettyä ja sitä annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös (varhaiskasvatuslaki 15 e §).

Pyhtään varhaiskasvatuksessa tehostettua tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä käyttäen muunnellen työtapoja ja oppimisympäristöjä lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan niin että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat. Erityisopettaja osallistuu tuen suunnitteluun ja arviointiin sekä toteuttamiseen yhteistyössä ryhmän henkilöstön kanssa. Hallintopäätöksen tehostetun tuen antamisesta tekee varhaiskasvatuspäällikkö.

5.3.3 Erityinen tuki

Yksilöllisesti suunniteltua erityistä tukea annetaan, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuvaa. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös (varhaiskasvatuslaki 15 e §).

Pyhtään varhaiskasvatuksessa erityistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä siten että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Erityisopettaja ja lasta hoitavat ja kuntouttavat tahot vastaavat tuen suunnittelusta, toteutumisesta ja arvioinnista yhteistyössä ryhmän kasvatushenkilöstön kanssa. Yhteistyö huoltajien, lasta hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa on tiivistä ja säännöllisesti toistuvaa. Erityisen tuen tasolla pääsääntöisesti kaikki tuen muodot ovat käytössä. Hallintopäätöksen erityisen tuen antamisesta tekee varhaiskasvatuspäällikkö.

5.4 Lapsen tuen arviointi

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla (varhaiskasvatuslaki 15 a ja d §). Lapsen tuen tarvetta, sekä tuen riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Arvioinnin ajankohta voi olla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön, huoltajan, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön aloitteesta.

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat parhaiten lapsen etua. Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista (varhaiskasvatuslaki 15 d § ja 20 §).

Pyhtäällä varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin. Mikäli arviointi edellyttää muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta, osallistuvat sosiaali- ja terveystieteelliset arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä. Tehostetun ja erityisen tuen arviointi tehdään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kaksi kertaa toimintavuoden aikana. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa tuen arvioinnin toteutumisesta.

5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa. Suunnitelmaa päivitetään vähintään kerran vuodessa, ja sitä muutetaan tuen tarpeen muuttuessa. Varhaiskasvatussuunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta tuki tulee yhteen sovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollinen aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä. Lisäksi arvioinnissa on perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista (varhaiskasvatuslaki 15 e §).

Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan lisäksi tarvittaessa:

5.5.1 Pedagogiset tuen muodot

- varhaiskasvatushenkilöstön yhteiset ja johdonmukaiset työtavat ja menetelmät
- varhaiskasvatuspäivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut
- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät, kuten yksilöllistäminen, eriyttäminen, erilaiset opetusohjelmat (esim. Roihusen perhe, KILI, MANU-koira, tunne- ja vahvuusmateriaalit)
- vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, esim. viittomien ja kuvien käyttö sekä erilaiset teknologiset ratkaisut
- käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaan, esim. esteettömyyden huomiointi
- varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi

5.5.2 Rakenteelliset tuen muodot

- tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaaminen lisääminen ja vahvistaminen
- henkilöstön mitoittamiseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö
- pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio

5.5.3 Hoidolliset tuen muodot

- perushoitoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät
- terveydenhoidolliset tarpeet, esim. lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet
- yhteistyö ohjauksen ja konsultaation osalta sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa varhaiskasvatushenkilöstön

5.5.4 Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut

5.5.5 Tuen vaikuttavuuden arviointi

- tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat

Pyhtäällä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet, tuen taso ja tukitoimenpiteet. Lisäksi kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveystalvet, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisessä. Laadinnasta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä ryhmän kasvatushenkilöstön ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Laadintaan osallistuvat lapsi ja huoltajat sekä tarvittaessa lasta hoitavat ja kuntouttavat tahot. Tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmaa laadittaessa tai päivitettäessä hyödynnetään lapsen aiempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on tuen muotojen suunnittelun ja toteutumisen arvioinnin väline. Suunnitelman toteutumista arvioidaan kaksi kertaa toimintavuoden aikana ja

päivitetään tarvittaessa. Arviointiin kutsutaan mukaan kaikki laadinnassa mukana olleet tahot. Lapsen siirtyessä esiopetukseen tuen arviointiin kutsutaan lisäksi esiopettaja, koulun erityisopettaja ja apulaisrehtori/koulunjohtaja. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta tuki tulee yhteen sovittua esiopetuksessa annettavan tuen kanssa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallintopäätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Varhaiskasvatuspäällikkö tekee toistaiseksi voimassa olevan hallintopäätöksen tehostetusta tai erityisestä tuesta. Tuen tasolta toiselle siirryttäessä hallintopäätös päivitetään varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti.

5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin (varhaiskasvatuslaki 15 e §). Hallintopäätösmenettelyssä noudatetaan hallintolakia. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa (hallintolaki 34 §). Huoltajan on myös mahdollista hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta ja päätös on toistaiseksi voimassa. Päätökseen on liitettävä valitusoikeus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla (varhaiskasvatuslaki 62 §). Päätöksen tulee olla perusteltu ja se muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu. Tehostetun tai erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään tuen muodoista, varhaiskasvatuksen toimipaikasta ja tukipalveluista. Jos tehostetun tai erityisen tuen päätöstä ei tarvita, tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös.

Varhaiskasvatuslain piiriin kuuluvassa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen hallintopäätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta (varhaiskasvatuslaki 15 e §). Lapsen saadessa varhaiskasvatusta ostopalveluna varhaiskasvatuksessa hallintopäätöksen tekee järjestämisvastuussa oleva kunta. Palvelusetelin myöntänyt kunta tekee tukeva koskevan hallintopäätöksen.

Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoroasumistilanteessa, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Varhaiskasvatuksen järjestäjillä on velvollisuus toimia tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyössä lapsen edun mukaisesti.

Hallintopäätös on pantava täytäntöön heti, se voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveystalvveluista, kuten lääkinnällisen kuntouksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Pyhtäällä kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa hallintopäätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä apuvälineistä tekee varhaiskasvatuspäällikkö. Päätös kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Päätös on aina perusteltava ja se voi pohjautua lasta

tutkivan tahon lausuntoon ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettajan esitykseen. Lapsen huoltaja tai muu laillinen edustaja kutsutaan kuulemistilaisuuteen, jossa kuullaan huoltajien ajatuksia tuen järjestämisestä. Kuulemistilaisuuteen osallistuvat ryhmän opettaja ja/tai erityisopettaja ja sen yhteydessä laaditaan muistio, joka liitetään lapsen asiakirjoihin. Mikäli tuen taso muuttuu, kuullaan huoltajia ja tehdään uusi hallintopäätös. Päätökseen liitetään valitusoikeus, koska huoltajalla on oikeus hakea päätökseen muutosta valittamalla.

6 VAIHTOEHTOISEEN PEDAGOGIIKKAAN TAI ERITYISEEN KATSOMUKSEEN PERUSTUVA VARHAISKASVATUS

Kaikessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan laissa, sopimuksissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetettuja yleisiä tavoitteita ja toimintaperiaatteita. Nämä tavoitteet ja toimintaperiaatteet koskevat myös vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi tarjota varhaiskasvatuspalvelua, joka perustuu vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan (mm. Steiner ja Montessori) tai erityiseen katsomukseen. Huoltajan valitessa lapselleen vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvan varhaiskasvatuspalvelun, tulee palveluntuottajan huolehtia siitä, että huoltaja saa riittävästi tietoa toiminnan erityistavoitteista ja arvoista.

Pyhtäällä ei ole vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa päiväkotia. Lapsen varhaiskasvatusta toteutettaessa otamme kuitenkin huomioon perheen vakaumuksen.

7 TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin (varhaiskasvatuslaki 24 §). Arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Arvioinnin avulla edistetään laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita sekä kehitetään toimintaa.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on kehittää varhaiskasvatusta sekä parantaa lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja

kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista.

Kansallisen tason arvioinnin tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa. Kansallisen tason arvioinnit palvelevat varhaiskasvatuksen kehittämistä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Arviointitietoja voidaan hyödyntää myös kansainvälisissä vertailuissa.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä- ja yksikötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa (varhaiskasvatustalaki 24 §). Lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus osallistua säännöllisesti varhaiskasvatuksen arviointiin (varhaiskasvatustalaki 20 §).

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt ovat arvioinnin kohteena. Lapsen tuen toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde.

Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen tuen arviointi sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Pyhtään varhaiskasvatuksessa arvioimme pedagogista toimintaa säännöllisesti mm. erilaisten lomakkeiden avulla. Toimintakauden alussa laaditaan tiimisopimus, jossa sovitaan tiimin jäsenten työtehtävät ja vastualueet sekä tiimin yhteiset toimintatavat. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma on ryhmää ohjaava asiakirja, jossa kuvataan lasten vahvuuksia, mielenkiinnon kohteita ja tuen tarvetta. Näistä rakentuu tavoitteet ryhmän pedagogiselle toiminnalle. Tiimisopimusta ja ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaa käytetään arvioinnin välineenä. Niitä tarkastellaan säännöllisesti toimintakauden aikana, arvioidaan ja muutetaan tarvittaessa. Pedagogista arviointia toteutetaan säännöllisesti kokoontuvassa pedagogisessa tiimissä sekä ryhmien sisäisissä tiimipalavereissa. Esihenkilö käy kerran vuodessa henkilöstön kanssa kehitys/arviointikeskustelun joko yksilöllisesti, työpareittain tai tiimeittäin. Joka toinen vuosi huoltajille toteutetaan asiakaskysely, jossa pyydetään palautetta varhaiskasvatustoiminnasta oman perheen näkökulmasta. Asiakaskyselyn keskeiset tulokset julkistetaan.

Pyhtään varhaiskasvatuksessa noudatamme jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen periaatetta. Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi lasten arkea ymmärtääkseen lasten kokemusmaailmaa. Lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen, huoltajan ja henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään huoltajien kanssa käytävissä varhaiskasvatuskeskusteluissa vuosittain, tarvittaessa useamminkin. Tuen tarpeessa olevan lapsen tuen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Varhaiskasvatuksen kansallisesta arvioinnista vastaa KARVI, kansallisen koulutuksen arviointikeskus. KARVI on julkaissut Varhaiskasvatuksen laadun ja arvioinnin perusteet ja suositukset-asiakirjan sekä varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit. Nämä toimivat arvioinnin ohjenuorana ja luovat hyvän perustan varhaiskasvatuksen rakenteen ja sisällön arvioimiseksi paikallisella tasolla. Varhaiskasvatuspäällikkö, varhaiskasvatuksen koordinaattori ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja seuraavat varhaiskasvatuksen yleistä kehitystä ja jakavat tietoa henkilöstölle. Henkilöstön osaamista vahvistetaan ja ylläpidetään täydennyskoulutuksilla.